

แนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบ
การจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ กรณีศึกษา จังหวัดเลย
MANAGEMENT APPROACH FOR DEVELOPING THE EFFECTIVENESS OF COMMUNITY
ENTERPRISE IN MODERN TRADE BUSINESS MANAGEMENT MODEL,
A CASE STUDY OF LOEI PROVINCE, THAILAND

สกุลไทย ป้อมมะรัง¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Sakunthai Pommarang¹

¹Faculty of Management Sciences, Loei Rajabhat University.

(Received: February 14, 2022; Revised: July 11, 2022; Accepted: July 18, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเลย 2) ประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน และผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเลย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนา และแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มการผลิตสินค้าและกลุ่มการบริการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) พบว่า ประสิทธิภาพในส่วนการดำเนินงานโดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม กลุ่มการผลิตสินค้า ($\bar{X} = 3.64$) และกลุ่มการบริการ ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่มเช่นเดียวกัน กลุ่มการผลิตสินค้า ($\bar{X} = 3.65$) และกลุ่มการบริการ ($\bar{X} = 3.66$) ทิศทางวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มการผลิตสินค้าและกลุ่มการบริการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นำรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการจัดการ, การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน, การเพิ่มประสิทธิภาพ, การจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study basic information, problems, obstacles, and operations of community enterprises in Loei Province; 2) to assess the effectiveness of operations. And the results of operations of community enterprises

in Loei Province; 3) to study the relationship between basic data of community enterprise groups affecting operational effectiveness and operational results of community enterprises, and 4) to study the guidelines for management development to Increase the effectiveness of community enterprises in a modern trade business management model. The nature of data analysis is quantitative research. And qualitative the research tool was a questionnaire. Conversation record form and interview form Collects data from production and service groups. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The t-test statistics, the F-test statistics for one-way ANOVA analysis, and the Pearson correlation coefficient found the effectiveness in the overall operation. There was a high level of effectiveness in both groups. The production group ($\bar{X}=3.64$) and the service group ($\bar{X}=3.65$). The results of operations were effective in both groups as well. Product production group ($\bar{X}=3.65$) and service group ($\bar{X}=3.66$) Community enterprise direction of product production group and service group There was a statistically significant correlation at the 0.05 level. From group discussions and interviews, Community enterprise groups have adopted a modern trade business management model. To be applied in operation; as a result, the operation is more effective.

Keywords: Management development guidelines, Community enterprise development, Efficiency enhancement, Modern trade business management

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยนำความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและทรัพยากร มาผลิตสินค้าหรือบริการก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน ยังผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนจึงมีบทบาทต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน และส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ด้วยเหตุผลเพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต นอกจากนี้ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2560 - 2569) ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ส่วนในยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันนั้น ได้กล่าวถึงเรื่องของการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้น ถือ

เป็นกลไกที่สำคัญของเศรษฐกิจฐานรากในการที่จะพัฒนาระดับเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

นอกจากนี้ ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนหลายแห่ง ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ โดยสรุปแล้ว ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาดซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เนื่องจากไม่สามารถขยายตลาดได้ วิสาหกิจชุมชนบางแห่งมีการแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ ปัญหาด้านการเงินและด้านบัญชี เช่น ขาดเงินลงทุน ขาดกระแสเงินสดหมุนเวียน ไม่มีระบบบัญชีที่ดี ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ความไม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ขาดความเชื่อถือในผู้นำกลุ่ม ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาดำเนินงาน ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านจัดการบัญชี (งพผ พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์, 2556) รวมถึงสถานะของวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถทำนิติกรรม ถือครองสินทรัพย์ หรือเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

ในส่วนวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดเลย มีวิสาหกิจชุมชนสรุปจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 1,739 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มการผลิตสินค้าจำนวน 1,382 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 79 และกลุ่มบริการจำนวน 357 คิดเป็นร้อยละ 21 (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2564) จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเลย พบว่า แต่ละกลุ่มจะพบปัญหาที่แตกต่างกัน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือความต้องการแหล่งทุนหรืองบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ บางหน่วยงานได้รับการสนับสนุนไม่ถูกต้อง มีความต้องการนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนการบริหารจัดการ องค์ความรู้ด้านนวัตกรรมต่าง ๆ มีน้อย ขาดองค์ความรู้ในการจัดการผลิตภัณฑ์ให้เกิดความน่าสนใจและเป็นที่ต้องการของตลาดการบริหารกลุ่ม มีปัญหาเนื่องจากบางกลุ่มผู้นำไม่เข้มแข็งทำให้ดำเนินการต่อไปไม่ได้หรือจะเป็นสมาชิกรายย่อยรับผิดชอบกันเอง (เสียรธวัช สุขะ, 2564)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนด้วยรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการที่เป็นระบบ ทันสมัย โปร่งใสและเทียบเคียงกับมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา ตามวงจรการบริหารงาน PDCA (Plan Do Check Act) (จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว, 2558: เว็บไซต์) ธุรกิจสมัยใหม่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจกรรมทางธุรกิจในระหว่างช่วงเวลาตลอดการดำเนินธุรกิจ ซึ่งหลักการของการบริหารจัดการได้กล่าวถึงขั้นตอนของการปรับแต่งและพัฒนาเพื่อความสมบูรณ์ โดยใช้หลักวิทยาการจัดการ ได้แก่ วิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) และวิธีการเชิงสถานการณ์ (Contingency Approach) (กิตติคุณ แสงนิล, 2561)

นอกจากนี้ การจัดการตลาดสีเขียวก็เป็นรูปแบบการจัดการสมัยใหม่อีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นสมัยใหม่ในยุคของการแข่งขันทางการตลาดระดับโลกสูง อุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้มีการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่และนวัตกรรมเข้ามาทดแทนในส่วนเดิม เพื่อลดมลพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงทำให้เกิดแนวคิดการจัดการสีเขียว ที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว เป็นกระบวนการที่ดำเนินการจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพขององค์กร (Pal and Dey, 2013; Schniederjan et al., 2006)

ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ก็เป็นรูปการค้าสมัยใหม่ในส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยในการซื้อสินค้าและบริการเพื่อใช้อุปโภคบริโภค ซึ่งจิรารัตน์ จันทวัชรการ (2561: 24–25) ได้กล่าวถึงการค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ว่าเป็นรูปแบบการค้าปลีกที่มีกระบวนการจัดจำหน่าย ที่มุ่งเน้นในการนำเสนอสินค้าที่มีความหลากหลาย มีระบบการจัดการและมีมาตรฐาน โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการลงทุนสูงมาช่วยในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้าปลีก และลูกค้า ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ จึงถือเป็นนวัตกรรมจากการปฏิวัติการค้าปลีกโลก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการค้าปลีกสมัยใหม่มากมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค ประเทศไทยได้รับกระแสจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบกับการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเสรีทางการค้ามากที่สุดประเทศหนึ่ง และด้วยพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมเมืองที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเป็นผลให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้รับความนิยมอย่างมาก ซึ่งมีทั้งแบบขายหน้าร้านและแบบไม่มีหน้าร้านหรือเรียกว่า การตลาดในรูปแบบของการตลาดแบบออนไลน์ (Online Marketing)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาแนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ กรณีศึกษา จังหวัดเลย ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นรูปแบบที่ทันสมัยตามความเหมาะสม ในส่วนของสาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย นั้น สามารถนำผลการวิจัยมาบูรณาการ การจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลพื้นฐานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเลย ในส่วนกระบวนการดำเนินงานและส่วนของผลลัพธ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประเภทกลุ่มการผลิตสินค้าและกลุ่มการบริการ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบ

ใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548: 1) โกสินทร์ ชำนาญพล (2558: 14) ได้สรุปความหมายของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่มีสมาชิก ในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต การค้าการเงินและการบริการ โดยมีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องใช้ปัจจัยการผลิตหรือการบริการให้เกิดดอกออกผลทางเศรษฐกิจ การสร้างรายได้ อาชีพ และชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบแบ่งทุกข์ แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการประกอบการของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และ วรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560: 8) ได้สรุปความหมายของวิสาหกิจชุมชน หมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรในชุมชน มีปรัชญาที่เน้นการพึ่งพาตนเองและความพอเพียง มีกระบวนการเรียนรู้ โดยชุมชนทุกระดับมีเครื่องมือ และวิธีการที่เน้นเครือข่ายและเชื่อมโยงกระบวนการผลิต ซึ่งผลที่เกิดขึ้นชุมชนเข้มแข็งและเป็นการกระจายรายได้ในชุมชน

โดยสรุป วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน ร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาพัฒนา สร้างนวัตกรรมเพื่อให้เกิดรายได้ และสร้างกระบวนการเรียนรู้เกิดระบบบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเข้มแข็ง

1.2 การจัดการประเมินผลวิสาหกิจชุมชน

เมื่อมีการจัดการวางแผนในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดการองค์การและจัดการทรัพยากรมนุษย์ สิ่งที่จะต้องพิจารณาขึ้นต่อไปคือ การดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนว่ามีการดำเนินงานเป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนงานหรือไม่ (สุมาลี สันติพลวุฒิ และ รสดา เวชฎาพันธ์, 2558: 437-447) ดังนั้น เป้าหมายสำคัญที่จะสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนต้องมีการวิเคราะห์พิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยการประเมินผลในการปฏิบัติงาน การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้ ดังที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.: 6-14) ได้อธิบายการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินแนวทางของวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) ทิศทางวิสาหกิจชุมชน 2) ความรับผิดชอบต่อชุมชน 3) การวางแผนการดำเนินงาน 4) การกำหนดตลาดเพื่อเป็นแหล่งในการระบายสินค้าและบริการ 5) สร้างฐานแห่งการเรียนรู้และข้อมูลข่าวสารในวิสาหกิจชุมชน 6) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 7) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์ การประเมินผลลัพธ์เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการพัฒนาเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม โดยการประเมินผลลัพธ์สามารถแบ่งการประเมินในเชิงประสิทธิภาพผลลัพธ์ได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประสิทธิภาพผลลัพธ์ตามภารกิจวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านประสิทธิภาพผลลัพธ์คุณภาพสินค้าและบริการ 3) ด้านประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการดำเนินงาน และ 4) ด้านประสิทธิภาพผลลัพธ์พัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ เป็นการจัดการที่เป็นระบบ โดยนำกระบวนการจัดการมาบริหารให้เกิดคุณภาพ ดังมีผู้ให้แนวคิดการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ ดังนี้

จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว (2558: เว็บไซต์) ได้กล่าวถึงการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ว่าเป็นการจัดการที่เป็นระบบ ทันสมัย โปร่งใส และเทียบเคียงกับมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา คำว่า เป็นระบบในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า ทำตามวงจรการบริหารงาน PDCA (Plan Do Check Act) นั่นเอง ส่วน กิตติคุณ แสงนิล (2561: เว็บไซต์) ได้กล่าวถึงผู้มีแนวคิดในเชิงอุดมคติที่ได้กล่าวไว้ว่าธุรกิจสมัยใหม่ ได้อยอมรับแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจกรรมทางธุรกิจ ในระหว่างช่วงเวลาตลอดการดำเนินธุรกิจ ซึ่งหลักการของการบริหารจัดการได้กล่าวถึงขั้นตอนของการปรับแต่งและพัฒนาเพื่อความสมบูรณ์ ประกอบด้วย 3 แนวคิดของการจัดการ ได้แก่ วิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) และ วิธีการเชิงสถานการณ์ (Contingency Approach) โดยสรุป การจัดการสมัยใหม่ หมายถึง การจัดการที่เป็นระบบ ทันสมัย โปร่งใส และเทียบเคียงกับมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา โดยใช้หลักทางคณิตศาสตร์มาช่วยในการตัดสินใจ ตลอดจนการจัดการเชิงระบบมาช่วย เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ขององค์การไม่ว่าภายในหรือภายนอก ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังนั้น การบริหารการจัดการสมัยใหม่จึงต้องปรับตัวให้มีความสมดุลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ จึงจะทำให้องค์การเติบโต อยู่รอด และสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

นอกจากการศึกษาด้านการจัดการธุรกิจสมัยใหม่แล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ซึ่งธุรกิจการค้าสมัยใหม่นั้นได้หมายความรวมถึงธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ด้วย ซึ่งธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนไทยในการซื้อสินค้าและบริการเพื่อใช้อุปโภคบริโภค จิราธรณ์ จันทวีชรากร (2561: 24–25) ได้กล่าวถึงการค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) คือ รูปแบบการค้าปลีกที่มีกระบวนการจัดจำหน่าย ที่มุ่งเน้นในการนำเสนอสินค้าที่มีความหลากหลาย มีระบบการจัดการและมีมาตรฐาน โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการลงทุนสูงมาช่วยในการตอบสนองความต้องการของลูกค้านำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้าปลีกและลูกค้า การค้าปลีกสมัยใหม่จึงเป็นระบบการค้าที่มีประสิทธิภาพสูงและมีต้นทุนต่ำ เนื่องจากมีการประหยัดจากขนาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่จึงถือเป็นนวัตกรรมจากการปฏิวัติการค้าปลีกโลก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการค้าปลีกสมัยใหม่มากมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค ประเทศไทยได้รับกระแสจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบกับการที่ไทยเป็นประเทศที่มีเสรีทางการค้ามากที่สุดประเทศหนึ่ง และด้วยพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมเมืองที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเป็นผลให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้รับความนิยมอย่างมาก

ลักษณะของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ประกอบด้วย 1) ความหลากหลายของสินค้า แบ่งเป็นกลุ่มสินค้าบริโภคและอุปโภค 2) มีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินการความรวดเร็วในการให้บริการ 3) การบริหารจัดการ จะมีความรู้ ความชำนาญอย่างมืออาชีพ 4) มีการตกแต่งร้านที่สวยงาม สะอาดตา มีเครื่องปรับอากาศเย็นสบาย จัดเรียงสินค้าหลากหลายอย่างเป็นระเบียบ เพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อเองได้ตามความพอใจ หรือที่รู้จักกันว่าบริการตนเอง (Self service) 5) ตั้งอยู่ในทำเลที่การเดินทางไปมาสะดวก มีการบริการต่าง ๆ ที่ให้สะดวก ประหยัดเวลาในการใช้จ่ายใช้สอย

6) จัดรายการส่งเสริมการขายที่จูงใจและมีการใช้ระบบการสื่อสารการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประสิทธิผลการดำเนินงานที่ดี การค้าสมัยใหม่รวมทั้งการขายแบบไม่มีหน้าร้าน หรือเรียกว่าการตลาดในรูปแบบของการตลาดแบบออนไลน์ (Online Marketing) ซึ่งเป็นกิจกรรม ด้านการตลาดทั้งหมดที่องค์การ เช่น รูปแบบของการซื้อ การขาย การทำโฆษณา รวมถึงการวางแผนในส่วนของการตลาดจัดขึ้นบนโลกไซเบอร์หรือระบบผ่านอินเทอร์เน็ต และสิ่งสำคัญที่สุดอีกประการ ที่องค์การตระหนักถึงคือการทำการตลาดบนโลกออนไลน์ สามารถลดค่าใช้จ่ายได้อย่างมาก โดยใช้สื่อสื่อสารสังคมออนไลน์หรือสื่อใหม่เข้ามาช่วยสนับสนุนในการที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มลูกค้าที่เป็นกลุ่มเจาะเรชั่นเน็ตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการตลาดต่อไปได้โดยไปใช้ในการวางแผนการตลาด ในการเพิ่มยอดขายอุปกรณ์ผ่านช่องทางออนไลน์ อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ดีในที่สุด (มนัสชนก อริยะเดช และ บุษกรณ์ ลีเจียรระ, 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์โดยใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิผลจากแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.: 6-14)

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐาน/คำถามในการวิจัย

1. ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านกระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน
2. ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกันส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประเภทกลุ่มบริการและกลุ่มผลิตสินค้ามีความสัมพันธ์กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ กรณีศึกษา จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยดำเนินการวิจัยมีลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจดทะเบียนแล้ว ได้แก่ กลุ่มการผลิตสินค้าจำนวน 1,382 กลุ่ม และกลุ่มบริการจำนวน 357 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำของกลุ่มบริการ จำนวน 187 กลุ่มผลิตสินค้า จำนวน 310 กลุ่ม โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 520 ชุด กลุ่มการผลิตสินค้า 320 ชุด และกลุ่มการบริการ จำนวน 200 ชุด การสุ่มตัวอย่างเป็นแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling)

1.2 ส่วนประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ นักวิชาการด้านการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่หรือการจัดการธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ จำนวน 2 คน ตัวแทนบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่หรือการจัดการค้าปลีกสมัยใหม่หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 20 คน ตัวแทนจากผู้ที่เคยซื้อสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประเภทกลุ่มการผลิตสินค้าและบริการจังหวัดเลย ลักษณะการตอบทั้ง 3 ตอน เป็นแบบเลือกตอบ ส่วนตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะการตอบเป็นแบบปลายเปิดตอบได้อย่างอิสระ

2.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ (Focus Group Discussion and Interviews) ในหัวข้อ แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของวิสาหกิจชุมชน โดยนำข้อมูลจากการประเมินประสิทธิผล มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ซึ่งมีประเด็นในการสนทนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการผลิตสินค้าและบริการ ทั้ง 6 ประเด็นนั้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ 1) การจัดการด้านรูปแบบของร้านและการตกแต่งร้าน 2) การจัดการด้านการผลิตสินค้าและการบริการ 3) การจัดการด้านทรัพยากรบุคคล 4) การจัดการด้านการเงินและบัญชี 5) การจัดการด้านการตลาด และ 6) การจัดการด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยเริ่มจากผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสอบถามแล้วแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 520 ชุด โดยขอให้ทางคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามครบถ้วน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บข้อมูล ที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งหมด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลา 60 วัน ตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ในระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.2 หลังจากที่ทำทราบผลประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเลยแล้ว นำผลการประเมินที่ได้มาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ โดยประสานไปที่สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย จัดทำหนังสือขอเชิญประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเลย และคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยจะคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และมีภูมิหลังคล้าย ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือผู้แทน รวมทั้งนักวิชาการเกษตร กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดเลย และอาจารย์ นักวิชาการด้านการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (Covid-19) ผู้วิจัยจึงได้มีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด จึงได้มีการประชุมการสนทนากลุ่มเป็นบางส่วนและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวิจัยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.3 หลังจากที่ทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นำมาแนวทางการพัฒนาการจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ไปประยุกต์ใช้ได้มีการติดตามประสิทธิผลด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป คือ โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติ ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 ตัวแปร (t-test) เปรียบเทียบความแปรปรวนของประชากรสองกลุ่ม (F-Test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

4.2 นำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์เพื่อสรุปผลและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ โดยการนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนตามความเหมาะสม

4.3 สัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่การนำแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ที่ไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนว่ามีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเลย

1.1.1 กลุ่มการผลิตสินค้า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) และมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือกลุ่มการผลิตพืชมีจำนวนมากที่สุด มีเงินทุนในปัจจุบันระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท มีอัตราขาดทุนเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 77.78 และมีจำนวนสมาชิกปัจจุบันระหว่าง 10-20 คน

1.1.2 กลุ่มการบริการ พบว่า ผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดเป็นกลุ่มการบริการอื่น ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย มีเงินทุนในปัจจุบันน้อยกว่า 10,000 บาท มีอัตราขาดทุนเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 83.33 จะมีจำนวนสมาชิกในปัจจุบันอยู่ระหว่าง 10 - 20 คน

1.2 ผลการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนกระบวนการดำเนินงานและส่วนผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า

1.2.1 กลุ่มการผลิตสินค้า ประสิทธิผลการดำเนินงานของกลุ่มการผลิตสินค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.65 ($\bar{X} = 3.65$) โดยในส่วนของกระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และประสิทธิผลส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีประสิทธิผลส่วนของกระบวนการดำเนินงาน ด้านทิศทางวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.68$) และด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.68$) อยู่ในระดับมาก ส่วนผลลัพธ์การดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีประสิทธิผลในด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เช่นเดียวกัน

1.2.2 กลุ่มการบริการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.66 ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละส่วน พบว่า มีประสิทธิผลในกระบวนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และมีประสิทธิภาพจากผลลัพธ์การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้านในส่วนของกระบวนการดำเนินงานจะมีประสิทธิผลในด้านทิศทางวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) ในขณะที่ในส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จะมีประสิทธิผลในด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เช่นเดียวกัน

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีผลต่อการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.3.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิผลในส่วนกระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

1) กลุ่มการผลิตสินค้า พบว่า ผู้นำกลุ่มที่มีเพศ และอายุ ที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านกระบวนการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในขณะที่ผู้นำกลุ่มผลิตสินค้าที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิผลการดำเนินงานในด้านกระบวนการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ

2) กลุ่มการบริการ พบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มบริการที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านกระบวนการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.3.2 เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิผลในส่วนของผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

1) กลุ่มการผลิตสินค้า พบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตสินค้าที่มีเพศและอายุที่แตกต่างกัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในส่วนผลลัพธ์การดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในขณะที่ผู้นำกลุ่มการผลิตสินค้าที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน จะมีประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ

2) กลุ่มการบริการ พบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการบริการที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน จะมีประสิทธิผลการดำเนินงาน ในส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประเภทกลุ่มบริการ และกลุ่มผลิตสินค้า

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประเภทกลุ่มการผลิตสินค้า และกลุ่มการบริการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในภาพรวมประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านกระบวนการดำเนินงานและด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทั้งในภาพรวม ในส่วนกระบวนการดำเนินงาน และส่วนผลลัพธ์การดำเนินงาน ของกลุ่มบริการ ไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มผลิตสินค้า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เมื่อพิจารณา ด้านย่อยในด้านกระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีเพียงทิศทางวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มการผลิตสินค้าและกลุ่มการบริการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านย่อยในด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทุกด้านของกลุ่มบริการ ไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มผลิตสินค้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 6 ด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 การจัดการรูปแบบของร้านและการตกแต่งร้าน พบว่ามีการนำกระบวนการนำตัวอย่างจากร้านสะดวกซื้อ หรือห้างสรรพสินค้า หรือร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมาเป็นต้นแบบ มีระบบการตกแต่งร้านที่ทันสมัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี มาปรับปรุงให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด เป็นระเบียบ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรอบมีความปลอดภัยและสะดวกสบาย มีผลดีต่อการวางระบบการผลิตสินค้าและการบริการ

ด้านที่ 2 การจัดการด้านสินค้าและบริการ พบว่า การผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานนั้นควรมีหน่วยงานราชการหรือเอกชน เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะในการผลิตสินค้าสู่มาตรฐาน เมื่อสินค้าได้รับมาตรฐานการจัดการสินค้า และบริการจะส่งผลที่มีประสิทธิภาพตามมา

ด้านที่ 3 การจัดการด้านทรัพยากรบุคคล เห็นว่าอาจเกิดจากกลุ่มมีผู้นำที่ดีมีความสามารถ และเข้าใจสมาชิก นอกจากนี้ยังพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานจากภาครัฐทำให้มีความรู้และแนวคิดที่ทันสมัย สามารถถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกให้เกิดอุดมการณ์ที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยกันและการคงอยู่ของ

ด้านที่ 4 การจัดการด้านการเงินและบัญชี พบว่า ยังไม่มีกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มใดที่มีการนำระบบการจัดการด้านการเงินและบัญชีแบบสำเร็จรูปมาใช้ได้สำเร็จ เนื่องจากผลการดำเนินงานส่วนมากขาดทุน ทำให้มองว่าไม่มีผลกำไรที่ดี ทำให้สมาชิกไม่ได้สนใจ ที่จะพัฒนา และนำระบบสมัยใหม่เข้ามาใช้ซึ่งสัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามประเด็นการสนทนาส่วนใหญ่จะเห็นความสำคัญของการจัดการเรื่องการลดต้นทุนการผลิตสินค้าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพทางต้นทุนมากขึ้น

ด้านที่ 5 การจัดการด้านการตลาด พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการขายสินค้าด้วยระบบออนไลน์ ต่าง ๆ และนอกจากนี้ยังได้อาศัยระบบขนส่งที่ทันสมัย ทำให้มีระบบการจัดการสินค้าและบริการได้ทันทั่วถึง ทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวกสบาย และกลับมาซื้อซ้ำอีก สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ในส่วนกลุ่มวิสาหกิจที่ไม่มีการขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ หรือตลาดออนไลน์ ก็มีความสนใจที่จะพัฒนาให้สินค้าเข้าสู่ตลาดออนไลน์

และด้านที่ 6 การจัดการด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า รูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ที่มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนนั้น มีประโยชน์อย่างมากในการติดต่อสื่อสาร และหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาให้เกิดแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สนับสนุนวิสาหกิจในทุก ๆ ด้าน ที่กล่าวมาข้างต้นโดยเฉพาะด้านการติดต่อสื่อสาร

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้นำกลุ่มการบริการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กลุ่มการผลิตสินค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สาเหตุที่แตกต่างกันเนื่องจากกลุ่มการบริการในจังหวัดเลยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพจำหน่ายล็อตเตอรี่ เป็นผู้ขายจะสะดวกในการเดินทางมากกว่าผู้หญิง ส่วนในด้านการผลิตสินค้า

นั้น จะเป็นกลุ่มเย็บผ้า กลุ่มผลิตอาหาร จะต้องใช้ฝีมือในการผลิตสินค้าที่มีความสามารถในประดิษฐ์ ประดิษฐ์แลใช้ทักษะในการปรุงอาหาร ทั้งสองกลุ่มมีอัตราขาดทุนเฉลี่ยต่อปีสูงทั้งสองกลุ่มจากการ สันทนาการ พบว่า กลุ่มบริการและการผลิตสินค้าส่วนใหญ่เป็นการจัดการแบบเดิม กลุ่มการผลิต สินค้าผลิตสินค้าแล้วไม่มีที่จำหน่ายหรือไม่มีตลาดรองรับทำให้แบกรับต้นทุนการผลิต ส่วนกลุ่มการ บริการจะประสบปัญหาในการซื้อสินค้ามาเพื่อบริการสูง ไม่มีระบบควบคุมบัญชีครัวเรือนที่แน่นอน มี ปัญหาขาดสภาพคล่องต่าง ๆ และยังมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งและการเดินทาง ประกอบกับสถานการณ์ โรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) กำลังแพร่ระบาด ทำให้เกิดปัญหาขาดทุนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ไม่มี การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อมีการดำเนินงานที่ขาดทุนทำให้ สมาชิกไม่มีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม สอดคล้องกับงานของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ (2561) ที่พบว่า วิสาหกิจชุมชนหลายแห่ง ยังคงมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน หลายประการ โดยสรุปแล้ว ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาด ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากในวิสาหกิจชุมชนส่วน ใหญ่ เนื่องจากไม่สามารถขยายตลาดได้ วิสาหกิจชุมชนบางแห่งมีการแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ ปัญหา ด้านการเงินและด้านบัญชี เช่น ขาดเงินลงทุน ขาดกระแสเงินสดหมุนเวียน ไม่มีระบบบัญชีที่ดี ปัญหา ด้านการบริหารจัดการ เช่น ความไม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ขาดความเชื่อถือในผู้นำกลุ่ม ขาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาดำเนินงาน ทั้งในด้านการ ประชาสัมพันธ์และด้านการจัดการบัญชี

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทั้งสองกลุ่มมี ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทั้งสองส่วน ได้แก่ ส่วนการดำเนินงานและส่วนของผลลัพธ์ ผลการศึกษา ของกลุ่มบริการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน และมี ประสิทธิภาพในด้านในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลุ่มการผลิตสินค้ามี ประสิทธิภาพ ในด้านทิศทางวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ในขณะที่ในส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีประสิทธิภาพในด้าน พัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งอาจเนื่องมาจากเหตุผลในการตกลงร่วมกันในการต่อตั้งวิสาหกิจชุมชน ขึ้น จากการนำแนวคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแนวคิดในการต่อตั้งกลุ่มขึ้นโดยมีผู้นำกลุ่มที่มี ความเข้มแข็ง และสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประกอบการร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อัมพร เจือจันทร์ และวรนุช แบบนา (2562) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ธุรกิจ ของวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของผู้ประกอบการและการมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสอดคล้องกับ วิมลสิริ ภูขุนทด และคณะ (2563) ที่พบว่าผู้นำกลุ่มและ สมาชิกมีความรับผิดชอบและมีความเสียสละที่จะทำงาน เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน สมาชิก ในกลุ่มมีทักษะและความชำนาญในการทำงานเป็นอย่างดี อีกทั้งสมาชิกในกลุ่ม มีอุดมการณ์และ ทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งจนสามารถ พึ่งตนเองได้

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ในภาพรวมประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ใน ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชนทั้งในภาพรวม ในส่วนกระบวนการดำเนินงาน และส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่ม บริการ ไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มผลิตสินค้า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อาจเนื่องมาจากประเภทกลุ่มการ

ผลิตสินค้าและกลุ่มบริการมีกระบวนการดำเนินงานที่แตกต่างกัน มีเพียงทิศทางวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 นั้นแสดงให้เห็นถึงการกำหนดทิศทางวิสาหกิจชุมชนที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนที่เหมือนกันทั้งสองกลุ่ม

4. จากผลสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์นั้น สามารถอภิปรายผลจากประเด็นดังกล่าว นักวิชาการได้มีการนำเสนอรูปแบบในการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ มาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการรูปแบบของร้านและการตกแต่งร้าน 2) ด้านการจัดการสินค้าและบริการ 3) ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคล 4) ด้านการจัดการการเงินและบัญชี 5) ด้านการจัดการการตลาด 6) ด้านการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยให้แต่ละกลุ่ม ที่ประสบปัญหาที่แตกต่างกันนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่มของตนเองตามความต้องการ และเหมาะสมตามสถานการณ์ ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การจัดการรูปแบบของร้านและการตกแต่งร้าน จากการสนทนากลุ่มได้มีการนำเอากระบวนการของธุรกิจการค้าสมัยใหม่มาเป็นต้นแบบ โดยการนำตัวอย่างการตกแต่งร้านจากร้านสะดวกซื้อ หรือห้างสรรพสินค้า หรือร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันที่มีระบบการตกแต่งร้านสะอาด ความเป็นระเบียบและความมีอัตลักษณ์ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรอบมีความปลอดภัยและสะดวกสบาย มีผลดีต่อการวางระบบการผลิตสินค้า และ การบริการซึ่งสอดคล้องกับงานของ สุพัตรา คำแหง ศิวรัตน์ ณ ปทุม และ ปริญ ลักษิตามาต (2561) พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินการบริหารการตลาดสมัยใหม่ ด้านทรัพยากรทางกายภาพอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดการรูปแบบของร้านและการตกแต่งร้านไปประยุกต์ใช้แล้ว ทำให้เกิดต้นทุนของการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น

ด้านที่ 2 การจัดการด้านสินค้าและบริการ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานนั้น ควรมีการศึกษาและเรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อนำมาเป็นแบบอย่าง ในการพัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะในการผลิตสินค้าสู่มาตรฐาน เมื่อสินค้าได้รับมาตรฐานการจัดการสินค้าและบริการจะส่งผลที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสอดคล้องกับงานของลักขณา อินทร์ปิง ภูวนิดา คุณผลิน และ พจ ตู๊พจ (2564) พบว่า แนวทางการดำเนินการพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ลดปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตลงเพื่อส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการผลิต สู่มาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพระดับสากล และสอดคล้องกับ Kotas (2015) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จอุปกรณ์การผลิต ต้องมีจำนวนที่เพียงพอ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 3 การจัดการด้านทรัพยากรบุคคล จากการสนทนากลุ่มเห็นว่าอาจเกิดจากกลุ่มมีผู้นำที่ดี มีความสามารถ และเข้าใจสมาชิก และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานจากภาครัฐทำให้มีความรู้และแนวคิดที่ทันสมัย สามารถถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกให้เกิดอุดมการณ์ที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยกันและการคงอยู่ของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจักรศักดิ์ วงศ์วิราช และ บุญทวรรณ วิงวอน (2563) พบว่า สภาวะการเป็นผู้ประกอบการต่างมีอิทธิพลต่อการบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สันติ ป่าหวาย, อนันต์ ธรรมชาลัย และ สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2561) พบว่า การเป็นผู้นำจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจต่อการจัดการธุรกิจ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลสิริ กุญชรทต และคณะ (2563) ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกมีความรับผิดชอบและมีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน สมาชิกในกลุ่มมีทักษะและความชำนาญในการทำงานเป็นอย่างดี อีกทั้งสมาชิกในกลุ่มมีอุดมการณ์และทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งจนสามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Wronka (2013) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นภาวะผู้นำ โดยผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีอุดมการณ์ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความร่วมมือของชุมชน ในการนำไปปฏิบัติจะต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากชุมชน

ด้านที่ 4 การจัดการด้านการเงินและบัญชี ซึ่งจากข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทั้งสองกลุ่มมีอัตราการขาดทุนสูง ซึ่งไม่สัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ที่พบว่า ประสิทธิภาพเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากสามารถลดต้นทุนการผลิตมากที่สุด จากการสนทนากลุ่มพบว่า ยังไม่มีกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มใดที่มีการนำระบบการจัดการด้านการเงินและบัญชีแบบสำเร็จรูปมาใช้ได้สำเร็จ เนื่องจากผลการดำเนินงานส่วนมากขาดทุน ทำให้มองว่าไม่มีผลกำไรที่ดี ทำให้สมาชิกไม่ได้สนใจที่จะพัฒนาและนำระบบสมัยใหม่เข้ามาใช้ซึ่งสัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามประเด็นการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่จะเห็นความสำคัญของการจัดการเรื่องการลดต้นทุนการผลิตสินค้าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ควรมีการวิเคราะห์ผลการขาดทุนอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มรายได้อย่างไร ลดต้นทุนอย่างไร สอดคล้องกับงานของ สุพัตรา คำแหง ศิวรัตน์ ณ ปทุม และ ปริญ ลักษิตามาต (2561) พบว่า ประสิทธิภาพทางต้นทุนจะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารการตลาดสมัยใหม่ และสอดคล้องกับงานของ Kotas (2015) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นทุนจะต้องมีการจัดหาทรัพยากรทางการเงินและนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

ด้านที่ 5 การจัดการด้านการตลาดที่พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการขายสินค้าด้วยระบบออนไลน์ต่าง ๆ และนอกจากนี้ ยังได้อาศัยระบบขนส่งที่ทันสมัย ทำให้มีระบบการจัดการสินค้าและบริการ ได้ทันทั่วถึง ทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวกสบาย และกลับมาซื้อซ้ำอีก สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ นฤมล ญาณสมบัติ และเมธรัตน์ จันตะนี (2562) พบว่า การจัดการการค้าสมัยใหม่ในยุคดิจิทัลประสบความสำเร็จได้ในอนาคต เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดดิจิทัล และเป็นการเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมายรวมถึงการดูแลลูกค้าเดิมให้จงรักภักดีต่อตราสินค้า และชื่อร้านค้า โดยเน้นช่องทางการทำการตลาดดิจิทัล จะทำให้ธุรกิจได้ประโยชน์สูงสุด และมีความยั่งยืนของธุรกิจที่แท้จริง แต่ทั้งนี้ การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนมากที่ยังไม่ได้นำรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ไปใช้ ควรมีการรวมกลุ่มสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เด่น ๆ ของจังหวัด และพัฒนาสินค้าให้ขายได้ทั่วประเทศผ่านตลาดออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (2559) และ เรวดี พานิช (2559) ระบุว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยสร้างการรับรู้ของลูกค้ามีผลต่อความพึงพอใจนำไปสู่การตัดสินใจและความสำเร็จของธุรกิจ

และด้านที่ 6 การจัดการด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า รูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ที่มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนนั้นมีประโยชน์อย่างมากในการติดต่อสื่อสาร และควรหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาให้เกิดแนวคิดการ

จัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในทุก ๆ ด้าน ที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ปิยะดา พิศาลบุตร (2561) ที่พบว่ากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสอดคล้องกับงานของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ (2561) พบว่า การเตรียมความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการเงิน การบัญชี การตลาด อันเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้นำรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ การพัฒนาแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการส่งเสริมการขาย การนำระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการซื้อขายสินค้าและบริการ มีการสร้างเครือข่ายเกิดขึ้น ทำให้เกิดระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพจริง เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้ให้บริการ ถึงแม้ว่าจะมีการนำรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่มาพัฒนาระบบการจัดการที่ดีแล้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีความต้องการได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านการส่งเสริมช่องทางการตลาด 3) ด้านด้านการส่งเสริมเทคโนโลยี และ 4) ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา ควรเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยเหลือ และควรสร้างนิสัยให้ชุมชนพึ่งพาตนเองมากกว่าการรอความช่วยเหลือจากรัฐสร้างวิสาหกิจชุมชนต้นแบบให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความหลากหลายในการดำเนินงาน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่จึงเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปปรับใช้ตามรูปแบบของกลุ่มตามความเหมาะสม โดย

1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้ในการนำแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่

1.2 มหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พาณิชย์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด หรือเกษตรจังหวัด จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำในการนำแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ในแต่ละด้านตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเมินประสิทธิภาพตนเองเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่เป็นรายด้านตามรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพการจัดการองค์การในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่กับองค์การกลุ่มอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาการสร้างวิสาหกิจชุมชนต้นแบบเพื่อความยั่งยืนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่สนับสนุนโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ กรณีศึกษา จังหวัดเลย ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). **คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2561, จาก http://www.sceb.doe.go.th/myweb_Sceb40.
- ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช และ บุญทวรรณ วิงวอน (2563). อิทธิพลของภาวะการเป็นผู้ประกอบการ การบูรณาการองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน. **วารสารศิลปะการจัดการ**, 4(2), 308-324.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, และ อุทิศ สังขรัตน์. (2556). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา**. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563, จาก <http://fs.libarts.psu.ac.th/research/abstract/54>.
- ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2559). ความสำเร็จของธุรกิจท้องถิ่นด้วยการจัดการนวัตกรรมและการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์**, 36(3), 113-125.
- เจียรธวัช สุขะ. (2563, 1 กันยายน). นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ. อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ. นฤมล ญาณสมบัติ และ เมธรัตน์ จันทะนี. (2562). การจัดการการค้าสมัยใหม่ในยุคดิจิทัล. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**, 21(2), 209-218.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. 2562. “สวัสดิการสังคมของเด็กและเยาวชน: ความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึง และโอกาส.” **รัฐสภาสาร**, 67(2), 99-115.
- ปิยะดา พิศาลบุตร. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**, 8(1), 105-120.

- มนัสชนก อริยะเดช และ บุษกรณ์ ลีเจียวัระ. (2563). *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 102.
- เรวดีพานิช. (2559). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 36(3), 79-93.
- ลักขณา อินทร์ปิง ภูวนิดา คุณพลิน และ พจ ตู๊พจ (2564). การจัดการสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 235-251.
- วิมลสิริ ภูกขุนทด และคณะ. (2563). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนารูปกล้วยตากอบสมุนไพร อำเภอวังสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร. ใน *การประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 19 “นวัตกรรมการพัฒนาสู่ความยั่งยืน”* หน้า 671-678. ลำปาง: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา คำแหง, ศิวรัตน์ ณ ปทุม และ ปริญ ลักขิตามาศ. (2561). การตลาดสมัยใหม่ของผู้ประกอบการใหม่บนพื้นฐานประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 12(29).
- สันติ ป่าหวาย, อนันต์ ธรรมชาลัย และ สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (2561). แนวทางการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 12(พิเศษ) 115-133.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ. (2561). *การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากภาครัฐ*. เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <http://www.parliament.go.th/library>.
- อัมพร เจือจันทร์ และวรนุช แบบนา. (2562). การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้เชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(2), 13-24.
- Kotas, M. (2015). Key success factors for social services organizations in Poland. *Management*, 19(2), 122-135.
- Pal, P., and Dey, P. (2013). Process intensification in lactic acid production by three Stage membrane integrated hybrid reactor system. *Chemical Engineering and Processing: Process Intensification*, 64(2), 1-9.
- Wronka, M. (2013). *Analyzing the success of social enterprises-critical success factors Perspective*. Retrived June 1, 2020, from <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-02-4/papers/ML13-296.pdf>